بیرەوەرییەکانی ماڵی مردووان.. شەماڵ بارەوانی

ئەوجارێش قسە لەسەر بەرهەمێکی تری (فیدۆرمیخائیلۆفیتش دەیستۆیفسکی (١٨٢١- ١٨٨١)، فێلەسوف و گەورە نووسەر و بیرمەندی ڕووسی دەکەین و تیشک دەخینە سەر یەکێک لە شاکارە ناودار و جیهانی و ناوازەکانی "بیرەوەرییەکانی ماڵی مردووان".
ئەو یادەوەرییە تراجیدیکیانەی لە کاتی خوێندنەوەیاندا قەیسەری ڕووس "ئەلیکسەندەری دووەم"ی خستەگریان و فرمێسکی بەکوڵ و پە لەئازار وەک لەزمەی باران لەسەر گەنای ڕیزیان بەست.

ئەو بیرەوەرییە تاڵ و بەسۆز و بە ئازارانەی دەیستۆیفسکی لەبارەیانەوە دەڵێت:هەرکاتێک بیرم دەکەوێنەوە، ئازارە کۆنەکان لە ناخمدا وەئاگادێنەوە و دەروونم دەگوشن و هەست بە خنکان دەکەم.

ئەو ڕەمانەی تەلستۆی گەورە نووسەر لەبارەیەوە دەڵێت:ئەگەر کتێبە پیرۆزەکان نەبوان، ئەوا دەمگوت بیرەوەرییەکانی دەیستۆیفسکی کتێبی پیرۆزە.
ناڵێین"بیرەوەریەکانی ماڵی مردوان."باشترینی بەرهەمەکانی دەیستۆیفسکییە، وەڵێ وەک بەشێک لە ڕەخنەگران و لێکۆڵەران بەچونیان وایە، کە ئەو شاکارە جیهانیە سەرتا و بناخەیەکی باش و گرنگی ئەو ئەوجارە ئەدەبیەی کە پێی دەڵێن: ئەدەبی گرتووخانە (ادب السجون).

(بیرەوەرییەکانی ماڵی مردووان)
دەست پێک و سەرەتای گەشەی کاری فیکری و ئەدەبی دەیستۆیفسکی و پێگەیشتنیەتی لەوبواردا.

دواتر (لەتاوان و سزا)دا، دەیستۆفیسکی دێگات بە لوتکەی داهێنان و هونەرمی نووسین و دەبێت بە ئایکۆنکی ئەدەبی جیهانی و کەتا وەستگەی داهێنان و دواقۆناخی نووسین و ژیانی ئەدەبیشی شاکارە ناودارەکەی(برایانی کارامازۆف)دەبێت.

ئەو شاکارەی کە چوار مانگ بەر لە مردن و لەساڵی١٨٨٠ و لە دوو تومی ڕەمانکی نزیکەی ٤٥٠ لاپەڕەیی هاتە بەاوکردنەوە.

دەیستۆیفسکی بیرمەند و گەورە نووسەر، لەهاتوویکی بە وێنە و

زیرەکییەکی بە ئەندازە و توانایەکی پڕچوو ئاسای هەیە لە تیشک خستنە سەر دیاردەکان و پێنجە خستنە سەر بڕینەکان و لە چوونە قوڵایی ناخی کەسایەتییەکان و لە شیکاریکردنی سایکۆلۆجیەتی تاک و شیتەڵکردنی گەردوونە نەبینراو جیهانە ناوەکییەکەی مرۆڤ و باس کردن لەو ململانێ و ناکۆکیانەی ناخی بەنیادەم.
ئەو ناکۆکیانەی کە مرۆڤ پێیەوە گیرۆدەیە و بە دەستیەوە و دەناڵێنێت و دەزینەوەی چارەسەری بەیان.

دەیستۆفسکی، بە شەوازێکی هێندە بەرز و جوانیەکی ئەفسوناوی و بە زمانێکی هێندە شیرین کە جادو لە خوێنەر دەکات و مەستی ناواخنی چیرۆک و ئاوەتەی قوڵایی ڕووداوەکانی دەکات و وا لەخوێنەردەکات بە تامەزرۆییەکی زۆرەوە سەرداوی ڕووداوەکان بکات و پەرۆکان وەربگرێت.
"گەیشتم بە زیندان. ئەوشوێنەی دەبێت سانایەکی زۆر تێیدا بمێنمەوە... کە دەزانێت لەوانەیە ئەفسووسی بە بکەشم کاتێک لێی دەڕامە دەرەوە و جێی دەهێم".
بەو تێکستە دەیستۆفسکی هەستی خەیمان بە باس دەکات لەیەکەم چرکەساتی گەیشتن بە زیندان.

لە زیندانی سیبیریا.
دەستەیفیسکی دەیەوێت بەو هەستیە پڕمان بێت مرۆڤ تاقە بوونەوەرە دەتوانێت لەسەر شتەکان ڕابێت و خووی پێوە بگرێت.
بیرەوەرییەکانی ماڵی مردووان/
شاکارێکی"دەیستۆیفسکییە و لە ساڵی١٨٦١، یەکەم چاپی لە بڵاو بووەوە.

پاڵەوانی بیرەوەرییەکانی ماڵی مردووان/
(ئەلیکساندەر پترۆفیتش)ناوێکی خوازراوە و لە ڕاستیدا، گوزارشتە لە کەسایەتی نووسەر خۆی.
دەیستۆیفسکی لە ساڵی١٨٤٩ی زایینی و بە تۆمەتی دژایەتی کردنی قەیسەر نیکۆلای یەکەم و دەسەڵاتی پاشایەتی و ئەندام بوون لە کۆمەڵێکی یاساخدا، زیندانی دەکرێت و بەیاری سزای لەسێدارەدانی بە دەردەچێت.
بەڵام دواتر سزاکەی بە چوار ساڵ زیندانی لەگەڵ کاری قورس کەم دەکرێتەوە و ڕەوانەی گرتووخانەی کرکردنی زۆرەملێی سیبیریا دەکرێت.

بڕیە: بیرەوەرییەکانی ماڵی مردووان/

بیروری و چیکی ئو کاتی زیندان و ئزموونی ژیانی دیستیفسکی خیتی.
ئزموونکی پ لـ نهامتی و تا و سخت، دوای ئوی بـ تمتی ئندام بوونی لـ گروپکی یاساخ، گرووپی (ئیشتراکیکان)، دیگرن و اپچی زیندانی سیبیریای دکن و به سزای مرگ، سزای ددن و دستڤسکی نزیک دبتو لـ سنوری مرگ و جـ بجـ کردنی سزاکـ، ولـ چانس یاوری دبت و بیارک لـ قیسرو دردکرت و سزاکی ئلیکسندر لـ سزای مرگو، بـ چوار سا زیندانی کردن لگ کاری قورس سوک دکرتو.

بیرورییکانی مای مردووان/
ئاوتیک لـ مان و یاداشتی ژانـ و ژیانی کسنی و مژوو و فلسفو شیکاری دروونی.
نووسر لسر زمانی پاوانکی"ئلیکسندر پترفیتش"
دخی سایکلجی و فیزیکی زیندانییکان و ئو ئزموونـ تای خی کـ لگی ژیاو، دگتو.
ئو شونی ئازار و نهامتی و ترس و خم و نائومدی لـ لدایک دبت.
ئو شونی بشک لـ خنگران پی دن دزخکی دانتـ.
بگر زر خراپتر، ئاخر دزخکی دانتـ خیای بوو، بام ئو زیندانی سیبیریا، یاستی و حقیقتـ.
گر فنسا بـ زیندانـ مژوویـ ناودارـ مترسیناککی(زیندانی باستل) ناسرابت.
ئمریکا بـ گوانتانامـ و عیراق بـ ئبوو غرب،
ئو وسیای سردمی قیسر و پاشایتی و یکتی سڤیتیش بـ سیبیریا.
ئو زیندانی دستیڤسکی تیدا تووشی نخشیی پرکم دبت و هموو ژیانی لگیدا دمنتو بـ دستیو دینانت و کاریگری لسر ناوکی نووسین و برهمـ ئدبییکانی درووست دکات.
لو زیندانی دستیڤسکی تدا زیندانی کراو، تیدا یاداشتکانی خی دنووستو و وردو درشتی هموو ئو ووداو چیک و بسرهاتیانی تداتمار دکات کـ خی لگیاندا ژیاو و بـ چاوکانی خی بینیونیتی.
لـ کاری قورس و دقی پاسوانـ جلادکان و برسیتی و ترس و لدان و سوکایتی پـ کردن و..تاد.
دیمنی ئو زیندانـ و چیکی ئو زیندانیانیی هر یکـ

وحکایتک هناونیت ئر و تمت و تاوانک بپشت چواردیوارکانی زیندانکی سپاردوون.
ئو زیندانیانی هیانن هست بپشیمانی دکات لو تاوانی ئنجامی داو و نخجاتی دیگرت و نویژدان دناست و نیش حیساب بئخلاق و مال و بهاکان دکات!
بگر برجستکرکی تواوی کسایتی ئهریمن و ئایکنی شان گزی و خراپیکی هایی.

لنموونی پیاو ترسناککک(ئرلف).
ئو پیاوی بتمتی جردیی و گری خراوت زیدان. پیاوک، داچاو لهموو بهایکی ئینسانی و دی بوو برد و ویژدانی مردوو و مندا و بساداچووکان دکوژت.
کوشتنکی زر هڤان. کسک نلسزا دترست و نئشاندن سلی پلتاوان دکاتو. ئو برگی هموو جر ئازارک دگرت.
ئو کسکی سادیک و لهمان کاتدا مازخیش.
سادیک، چژ لئازاردانی برامبر و کوشتنی مرڤ و ئنجامدانی تاوان دبات.
مازخیش لئازار و سزدانی خی همان شو چژ دبات !
بالکشین، زیندانیکیتر. بالکشین کسکی گاتچیبوو و هر ئو گاتیش هناویت ناو چوار دیواری زیندان.
ئو بگاتووی دمانچک دکات هاوکی و بهدستی بر پلپیتکی دمانچک دکوت و فیشککی کور، هاوکی دپکت و دیکوژت و بهیو زیندانی دکرت.

لقاکزمیتش:
گنجکی بنچئکرانی. کسکی لخبایی. تاوانبار و گرتیکیتر و تاوانکی ئویکاتک گوی لکسک دبت، دت "من قیسرم، من خوام"، بلام و جیم یکسر دیکوژت و ناتوانت برگی بیستنی ئو قسی بگرت و کاردانوی لادرووست دبت و کنتلی ئقل و هزی دروون لدست ددات و ئو تاوانی کوشتن ئنجام ددات.

ئارستڤ:
ئو زیندانیکراوی دستیڤسکی پی دت ئو گوزرارشت لشپرزیی و شواوی ح و زر لحشپرز و شواو تکچووکی کارکتری"بکازیمد"ی پاوانی مانی(پشت قمبورکی نتردام)ی ڤیکتر هگدکات.

“غازینی تەتەری:
زیندانییەکیتر، ئەو پیاوە دەروون نەخەشەی چەژ لە سەربەینی منداە دەبات و بەرلەوەی هەر مناڵەک بکوژەت، بە جەرەها شەو دەیان تەقەنەت و پاشان دەندانەترین و ترسناکترین جەر دەیان کوژەت.
ئەو پیاوەی دەستەیڤسکی لەبارەیەوە دەڵەت: خاوەن دوو چاوی عوسمانلیانەیە، کەسەکی یاخییە، دە ڵەق و بەگەنە، ئەو وەحشەکی دەندەیە، بوونەوەرەکی ترسناکە، جاڵجالەکەیەکی مەزنە لەناو پەستی مرەڤدا، ئەهریمەنە، کاتەک سەرخەش دەبەت، بە چەقە پەلامار و هەرش دەکاتە سەر ئەوانیتر.

ستارەدەب:
زیندانیەکیترە، ئەو پیاوەکی دانعەمرە و بەهەی کەشەیەکی مەزهەبی و ئیدەلەجییەوە تووشی زیندان بووە.

تاوانەکەی ئاگر بەردانیەتی لە کلەسایەکی ئەرتەدەکسیەکان. چونکە ئەو کەنیسەیە سەر بە مەزهەبەکیتری جیاواز لە مەزهەکەی ئەو بووە و بەو کارەی بە حیسابی خەی، خزمەتی بیرو باوە و ئایینەکەی خەی و پەیامی خوداوەندی کردووە.
ئەو شانازی بەو کارەیەوە دەکات و هیچ لەی پەشیمان نییە.
ئەو زیندانیەکی باوەدارە و بەردەوام خەریکی خوەندنەوەی کتەبی پیرەزە.
هەموو زیندانیان خەشیان دەوە و ڵەزی دەگرن. کەسەکی جەگەی متمانەیە و زیندانیەکان پارەی خەیان لای ئەو دادەنەن و بە باپیرە بانگی دەکەن !

تەبەلسک:
سەرەکی گرووپەکی مافیا و جەردە و ڵەگرە.
کەسەکی ترسناک و ئارەزووبازە.
دەیستەیڤسکی ئەو یاداشتەی بە نهەنی لای یەکەک لە کارمەندەکانی ئەو نەخەشخانەیەی ناو زیندانیەکەی سیبیریا دەتەپاراستن و دوای تەواوکردنی ماوەی سزاکەی و ئازادبوونی دەیستەیڤسکی، ئینجا دەتە بەاوکردنەوە و دەبەتە شاکارەکی جیهانی و بە هەرمان ئەستەرەی بەختی لە ئاسمانی ئەدەبدا بەدرەوشاوەیی و ناوی لە یادگەی مرەڤایەتی و تەماری کەلەپووری مەژوودا بە زیندوویی و نەمری و جاویدانی دەمەنەتەوە.

بیرەوەرییەکانی ماەی مردووان/
ئەو شاکارەی لەناو منداەدانی زیندان لە دایک بوو.

لەو شوێنەی نووسەر پێی دەڵێت: ماڵی مردووان.
ئەو کەسەی چووە ئەو شوێنە، ئیدی تەواو کۆتایی پێهات. ئەگەر بە فیزیکیش نەمرێت و کۆتایی پێنەێت، ئەو بە ڕوح و لە ڕووی سایکۆلۆجییەوە مردو کۆتایی پێهات و ئیدی دەچێتە ڕیزی مردوان.

ئەو زیندانەی بووە هۆکاری لە دایکبوونی ئەو شاکارە مەزنە و کودەتا و گۆڕانکاری لە جیهان بینی و بیروباوەڕ و دەروونی دەیستێفسکی و سزای زیندان و یاسای وەات.
"دەبە سوپاسی ئەو چارنووسە بکەم کە ئەزموون کردنی ئەو نەهامەتیانەی پێ بەخشیم، ئەو چوار ساڵەی بەمکرد لە زیندانداا، چاکەیەکی گەورەی بەسەرمەوە هەیە، بیرو باوەڕ و دەروونم گۆڕانکاریەکی گەورە تێیدا ڕوویدا، بەهەی چاکەی ئەو ئەزموونەوە".

بیرۆڕیەکانی ماڵی مردووان/
ئەو شاکارەی بووە هۆکاری ئەوەی گۆڕانکاری لە یاسای زیندانی وەات بێتە کردن و سزادانی فیزیکی لە زیندانی سیبریاو وەاتی ڕووسیا، لابببرێت و بە تەنها سزای سایکۆلۆجی شوێنگرەوەی بێت.
دوای ئەوەی دەیستێفسکی ئەو زیندانەی وەک دەزەخێک ناوبرد و باسی لە ڕەوشی خراپی زیدانیان و دۆخی دەروونی و ئازاری جەستەیی و نەهامەتیەکانی زیندانیکراوەکان کرد، هەست و هاوسۆزی خەڵکی جوانەد و ناڕەزایی و فشاری جەماوەری درووست کرد و قەیسەر(ئەلیکسەندەری دووەم)ی ناچارکرد بێتە ژێر ئەمری واقیع و سەر بە دیفاکتۆ شکەبکات و ئەو یاسا نامرۆڤانە و سزا دە ڕەق و هۆقانەیە هەبوەشێنێتەوە کە ڕەوایەتی بە ئازاردانی جەستەیی و سزای فیزیکی زیندانی کراو دەدات.

دوای ئەوەی ژنەڕاڵ(نیکەلای ئەرلەف)نامەیەکی بە ئەلکسەندەری دووەم نارد و تێیدا ئاماژەی بەو بەشەی ڕەمانەکەی دەستێفسکی دا، کە لە ساڵی١٨٦٢ دەرچوو.
نووسەر تێیدا باس لەو سەختی و نەهامەتی و ئازارانە دەکات کە زیندانی کراوان بەهەی ئەو یاسایەوە لەزیندانداا دەیچەژن.
تکای لە قەیسەر کرد کە ئەو یاسایەی ڕەوایەتی بە لەدان و ئازاردانی فیزیکی دەکات لابەرێت. دواتر لەژنەیەک بە ئەو بابەتە پەک هەندرا، تاوەکو گفتوگۆ لەسەر پەداچوونەوە لە بابەتەکەدا بکەن، پاشان و لە نیسانی ساڵی ١٨٦٣، بەیاری لابردن و ئیلغاکردنی سزاکە دەرچوو.

ئەستا لەهەموو ئەروپا سزای لە سێدارەدان و سزای جەستەیی و فیزیکی

لابراو و پروی لو یاسایی دکن.
دیستڤیسکی لە زیندان ئو ئازارو نەهامەتی و سزایانەی لە ماوەی چوارساڵکەی چەشتی، تەنها لەودا خەی نەدەبینیەو کە ئازادی لە زوتکراو و ئازاری سایکلەجی و فیزیکی دەدرا و کاری قورسی پەدەکرا.
بەکو ناخەشتر لەو و بەسوەتر و قورستر ئەوبوو، ئەو خراوبوو زیندانەک لەگەڵ کەسانەکی جەربەجەر لە تاوان باران.
لە مرڤی بکوژ، دز، دەستدرەژیکار، سادیک، سەرگەردان و ناڵشنبیر و بە هەست..تاد.
ئەو دەزخی ڵاستەقینەی دەیستەیڤسکی بوو. ئازارەکی زەری دەروونی بەهەیەو دەچەشت و ڕووبەڕووی ناخەشی دەبوویەو.
"تەکەڵبوونی بەردەوامم لەگەڵ ئەو جەر کەسانە، ژەهری دەخستە دەروونمەو، هیچ شتەک لەماوەی ئەو چوار ساڵەی زیندان بە قەد ئەو ئازاری منی نەدا. ئازارەک کە بەرگەگرتنی زەر سەخت و مەحاڵە".
دەیستەیڤسکی بەو شەویە باسی ئەو دەخە تراجیدیک و تەژی لە ئازار و ناخەشیە دەروونیەی خەی دەکات، بەهەی ژیان لەگەڵ ئەوجەر لەزیندانی کراوانەدا.
دەیستەیڤسکی لە زیندان ڕووبەڕووی دژایەتی و سەختییەکی زەر دەبوویەو لەلایان زیندانیەکان.
بەهەی ئەوەی ئەو سەر بە چینەکی خەشگوزەران و خانەوادەیەکی ئەستەکرات بوو.
ئەو چینەیش لە کەمەڵ وا ناسراوبوون کە هەکاری چەوساندنەوەی خەڵکن و بە لوت بەرزی و زبری و دەڵقی مامەڵەی گەلی چەوساو و خەڵک هەژارەکەی دەکەن.
ئەویش بوو هەکاری نەهامەتی و ئازاردانەکی زەر بە دەیستەیڤسکی و پاڵی پەونا ئەو لەو چوار ساڵەی زیندان(دەزخەکەی سیبیریا) بچەتە حاڵەتی دابەان و گەشەگیری بەسەرخەیدا و تەیدا ئەو شاکارە مەزنەی(بیرەوەریەکانی ماڵی مردوان)ی لە بەرهەم بەت و سنووری هەموو کیشوەرەکان ببەت و ببەتە شاکارەکی جیهانی.

ئەو شاکارەی نووسەر تەیدا شیکاری لایەنی دەروونی و ڕفتاری تاوانبار دەکات و قسە لەسەر کاریگەری زیندان و سزاکان لەسەر کەسی زیندانیکراو دەکات و هەکاری نەخەشی و سەرهەدانی پەتاکە دیاری دەکات و چارەسەریش دەخاتە ڕوو.
دەیستەیڤسکی لەو ڕەمانەدا کەمەڵەک پرسیاری فەلسەفی و وجودی لەبارەی فەلسەفەی سزا و سزای لەسەدارەدان و جەدەکردنی مرڤ دەخاتەڕوو و هەروەها کەمەڵەک پرسیتری ئەخلاقی و یاسایی

دروو‌ژ‌ن‌ت ل‌بار‌ی ج‌ر‌کانی تاوانی کوشتن‌و‌.

ب‌ نموون‌:
ه‌ند‌ک جار ک‌س‌ک ک‌س‌کیتر د‌کوژ‌ت ل‌ حا‌تی ب‌رگری کردن ل‌خ‌، یاخود ب‌ه‌ی ئ‌و‌ی ک‌س‌ک ه‌و‌د‌دات د‌ست در‌ژی بکات‌ س‌رژن و کچ‌ک‌ی یان د‌ی‌و‌ت بیان دز‌ت.
جاری واش ه‌ی‌ ک‌سانی وا ه‌ن ل‌پ‌ناو ب‌ ب‌ب‌ه‌اترین شت ک‌سیتر د‌کوژن! ئایه د‌کر‌ت ئ‌مان‌ ه‌موویان ی‌ک سزا بیانگر‌ت‌و‌ و ی‌ک خو‌ندن‌و‌یان ب‌ بکر‌ت و ب‌ چاو‌ک س‌یربکر‌ن !؟
ئ‌ای‌ ئ‌و س‌زای‌ ل‌گ‌ ب‌ه‌ای دادپ‌رو‌ری و ‌حی یاسا و پر‌نسیپ‌کانی مر‌ڤای‌تی د‌گونج‌ت؟
ئای‌ ئامانج چیی‌ ل‌ زیندان؟ ئایه زیندان ئ‌و شو‌ن‌ ‌استقین‌ی‌ ب‌ب‌ت‌ جاکسازیخان‌و ت‌ی‌دا زیندانی کراو، چاک و پ‌رو‌رد‌ بکر‌ت‌و‌؟
ئ‌وان‌ و چ‌ندین پرسیتر نووس‌ر ل‌و ‌مان‌دا د‌یانوروژ‌ن‌ت و ه‌و‌د‌دات و‌ام و چار‌س‌رییان ب‌ بد‌ز‌ت‌و‌.
زیندان‌ک، د‌یست‌یڤسکی ج‌ر‌ها ئازاری ج‌ست‌یی و د‌روونی و ‌ووحی ت‌دا چ‌شت.
زیندان‌ک، ت‌یدا ک‌سای‌تی تاک ت‌ک و پ‌ک د‌شک‌نر‌ت و ک‌ام‌تی پ‌ش‌ د‌کر‌ت.
زیندان‌ک، س‌ر‌تاترین پ‌شم‌رج‌کانی ژیان و بن‌ماکانی مر‌ڤ بوون و پ‌و‌ر‌کانی زیندانی بوونی ت‌دانیی‌.

زیندان‌ک، جگ‌ ل‌ د‌ز‌خ‌ک ز‌د‌ترنیی‌.
زیندان‌ک، ل‌ جیاتی ئ‌و‌ی ب‌ب‌ت‌ ناو‌ند‌کی پ‌رو‌رد‌یی و ه‌کار‌ک ب‌ چاککردن‌و‌ی ک‌سی تاوان بار و دوور خست‌و‌ی ل‌ تاوانکاری و گ‌ان‌و‌ی ویژدان ب‌ی، ک‌چی بوو‌ت‌ س‌زاخان‌ی‌ک و ل‌ جیاتی پزیشکانی د‌روونی و ک‌سانی چاکسازیخواز و پسپ‌انی پ‌رو‌رد‌یی ب‌و‌ی ب‌رن، ک‌م‌ک پاس‌وانی ج‌لاد و ک‌سی ب‌ ویژدان و مر‌ڤی ه‌ڤی و ناشارستانی داما‌دراو ل‌ ه‌موو ب‌ه‌ای‌ک ب‌و‌ی د‌ب‌ن و د‌بن‌ پا‌ن‌ری ئ‌و‌ی زیندانی کراوان و تاوان باران زیاتر ل‌ تاوان و ه‌ و د‌ ‌قی ‌ بچ‌ن و ل‌ جیاتی چاککردنیان زیاتر و‌رانیان د‌ک‌ن و دووچاری ن‌خ‌شی د‌روونیان د‌ک‌ن و ه‌ستی کاردان‌و‌ و ت‌ی ‌ق و ت‌س‌ند‌ن‌و‌ ل‌د‌روونیاندا‌د‌و‌ن‌ن.

تا دوای ئازاد بوون و‌ک ش‌ت‌کی س‌رگ‌ردان و بوون‌و‌ر‌کی ‌قاوی و ت‌ک و پ‌ک شک‌ندراو، جامی ت‌ و ‌قی خ‌یان ب‌س‌ر دار و ب‌رددا ب‌ژن.

دەستپێکسکی دووپات لەو دەکاتەوە نەکارپێکردنی قورس و نە سزا و نێش زیندان، هەرگیز ناتوانێت زیندانی کراو چاک بکاتەوە و لە هەوەست و تاوانکەی پێژەوانی بکاتەوە و دووبارە وەک مرۆڤکی باش و بێ زیان و ساخەم، تەکەڵە بە کەمەڵی بکاتەوە.
زیندان لە جیاتی ئەوەی وا لە تاوانبار بکات پەداچوونەوە بە بیرە بچونی خەی بکات و لەهەڵەکانی پاشگەز ببێتەوە، بە پێچەوانەوە، زیاتر شدی دەکات لەسەر یاخی بوون و بیری تاوانکاری و هەڵەکردن و ئەنجامدانی تاوان.

چونکوو هەموو ئەو تاوانبارانەی دەستێبسکی چوار ساڵ لە زیندانداە لەگەڵیاندا مایەوە، هیچ نیشانەیەکی پێشیمانی، یان هەست کردن بە ئازاری ویژدان، یاخود پێشیمانی دەربڕینی تەدا بەدینەکردن.
سەرەڕای ئەو تاوانە قێزەونانەی ئەنجامیاندابوو، هەموویان خەیان بە بە تاوان و بە چەوساوە و لەسەر حەق دەزانی و لە جیاتی ئەوەی خەم دایان بگرێت بەهەی جورمەکانیانەوە، بە پێچەوانەوە، بگرە هەیان بوو بە پەکەنین و گاتەوە، تاوانقێزەون و تراجیدیاکانی وەک چیەکەکی کەمەدی و بە زمانەکی گاتەئامێز و بە دەم قاقا و زمانی پەکەنینەوە دەگێڕایەوە !
کەواتە دەستێبسکی لەو شاکارەی ئەوەمان پەدەڕێت کە ئەو کەسەی یاخی دەبێت، تاوانانی کوشتن و دزین و دەستدرێژی ئەنجام دەدات، هەمیشە خەی بە ڕاست و کەمەڵە بە ناحەق دەزانێت.
بۆیە دەبێت لەسەگای پەروەردەوە، نەک هەڕ و سزا و ئازار، قەناعەتی بە دروست بکرێت کە ئەو لەسەر هەڵەیە و ئەوکردەوەی ئەنجامی داوە تاوانە و ئەو جۆرە بیرکردنەوەیەی ئەم، کارەست دەخەلقێنێت.

بیرەوەرییەکانی ماڵی مردووان/
ئەوەمان پەدەڕێت، کە دەبێت زیندانی وەک چاکسازیخانەیەک و نەخشحانەیەکی دەروونی و ناوەندێکی پەروەردەیی و زیندانی کراویش وەک نەخشەکی دەروونی و زۆر بە هەمنی و مرۆڤانە و هەستیاریەوە مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت. تا دووبارە کەسایەتی بە دروست بکرێتەوە و دەروونی بێتەوە سەرەخ و چاک ببێتەوە و تەکەڵە بە ژیانێکی نەرماە و کومەڵە بکرێتەوە.

بیرەوەرییەکانی ماڵی مردووان/
پەمان دەڕێت زیندانی کراوان لەگەڵە جیاوازی و ناکۆکیان لە تەوانین و جۆری تاوان، بەڵام هەموویان لە یەک خاڵدا هاوبەشن، ئەویش هەستکردنە بە ئازادی.

بیرەوەریکانی ماڵی مردووان/
پەمان دەبێت تا هەرچەندە هەوڵدەیت لە ژیگای هەزو زیندانی و کاری قورس و سزای فیزیکی و سایکۆلۆجی و ئازاری ژیانەوە بتوانیت ژیان و ئازادی لە مرۆڤکان بسنیتەوە،
ئەوە هەگیز، ناتوانیت ئەو خەونەی لە بارەی ئازادییەوە لە یادگەیاندا هەیە، بکوژیت و ئەو هەستەی بە ئازادی بوون ئومێدیان لەسەر هەڵچنیوە لەبیر و خەیاڵیاندا بسیتەوە.

ئەو خەونی ئازادییەی کە لەگەڵ یەکەم هەنگاو نان و پەخستنە ناو ماڵی مردووان(زیندان)دا، لە ناخی هەر زیندانی کراوێک دا لە دایک دەبێت و سزا و ئازار و نەهامەتییەکانیان چەند گەورەتر و سنووری ئازادییان چەند تەسکتر و فشارەکان چەندە زەرتر و دەخەکە چەندە سەختربێت، ئەوە ئەو خەونیش ئەوەندەیتر بەهێزتر دەبێت و زیاتر گەشەدەکات و قەبارەی مەزنتر دەبێت.
دەیستەیقسکی پەمان دەبێت زیندانێک زیندانیکرا و بەماوەی پێنج ساڵ، دەساڵ، بیست ساڵ، بگرە هەموو تەمەنی تێیدا بەسەربەرێت و ژیانی گەڵ نەهامەتی و سزا و ئازار و کاری قورس بەبێبکات و لەناو چوار دیواری زیندا دەور بدرێت، گەر ئەو هەموو ساڵەی تەمەنی لەو دەزگەخە ئومێدەکی نەبێت و خەیاڵێک بەخەی ژێ نەنێت و خەونی ئازادی و هیوا و ئاواتی لەسەر هەڵنەچنێت، ئایە گەر ئەو خەون و خەیاڵ و بیرکەی ئازادبوون و ئومێدی دەرچوون لەوماڵی فەنایە نەبێت، زیندانیکرا و سزادرا و، دەتوانێت بەرگەی زیندان بگرێت و خەڵاگری لە بەرامبەر ئازار و موعانات و ژیانە دەزگەخ ئاساکەی زیندان بگرێت؟
دەبێت زیندانی کراو وەک دەیستەیقسکی خەونێک بەخەی دروست بکات، تا لە ژیگەیەوە خەیاڵی لەسەر هەڵچنێت و دەی خەی پێ بداتەوە و لە ئازارکانی پێ کەم کاتەوە و بتوانێت لەو ژیگەیەوە مقاومەی سەختیەکانی ژیانی زیندان بکات و بەخەی بڵێت:ژەکانی دانە بەدانە دەژمەرم و دە خەشم دەکات، تەنانەت ئەو کاتەی دەبێت هەزار ژەیتر لە زیندانداا بمێنمەوە، دەتوانم بەیانی بەخەم بڵێم: جگە لە نەسێت و نەوێت و نەژ، زیاترم نەماوە..